sosyalist DEVRİM
SOSYALİST DEVRİM PARTİSİ YAYIN ORGANI

15 HAZİRAN 1980 SAYI: 9 500 KURUŞ

Yıl 1970: On yıl önce Yüzbinlerce İşçi Anayasal Haklarına Sahip çıkmıştı

15—16 Haziran 1970 Büyük İşçi Direnişi

FAŞİZM AZGINLAŞIYOR

Faşist terör, günden güne baskısını, cinayetlerini arttırıyor. 67 ilin, hepsi birden, birtek kararnameyle değiştirilmiş valileri, doğrusu görevlerini iyi yapıyorlar. Ağrı, Kayseri, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum sokakları kanlarla yıkanıyor. Halkın sokağa çık ması yasaklanıyor, koca şehirler koca kasabalar birer büyük hapisane haline getiriliyor. Halk evinde hapis. Terör, korku ve sindirme yöntemini, kimi devlet güçlerini ve devlet görevlilerini yanına alarak esiyor. Oğullarımız kızlarımız öldürülüyor. İşkence yapılıyor, dövülüyor, hapsediliyor, evlerinden çıkamaz hale getiriliyor, mahalleden şehirden göçe zorlanıyor. AP azınlık hükümetinin başı, televizyonda gözlerini devire devire «devlete yardımcı olanlarla komünistleri bir kefeye koymam» diyor. Tekrar ediyor yıllarca önce söylediklerini. Demek ki faşist terör, Demirel için, kendi desteğidir. Faşistler kendilerine engel olmak istiyen namuslu polisleri, askerleri acımasızca öldürüyor. Televizyon iki kısa cümle ile haberi geçiştiriyor. Başbakan ya da devletin yetkili ve etkili kişilerinden kısa başsağlığı telgrafları; hepsi o kadar... Sol teröristler tarafından vurulan polis ya da erlerin cenaze törenlerini, yapılan konuşmaları teğmeninden başbakanına kadar saatlerce salya sümük anlatan Televizyon bu kez sus pus... Devletin etkili ve yetkilileri de yasak savar görünümünde. Nedir bunların anlamı? Yoksa Demirel gerçeği mi söylüyor? Faşistler Demirel'in Başbakanlık yaptığı devletin gerçekten yardımcıları mı? Faşistlerin öldürdüğü erler polisler devlete yardım olsun diye mi öldürülüyor?

Öte yandan AP azınlık hükümetinin tek gerçek destekçisi Türkeş, «Biz devlet kadrolarının tümünü ele geçirmedik. Devleti tümüyle ele geçirmiş olsak anarşi dururdu» diyor. Ne demek bu? Yani faşistler devleti tümüyle ele geçirmek için mi bunca cinayet işliyorlar? Erleri, polisleri bunun için mi öldürüyorlar? 15-16 Haziranın 10. yıl dönümünün yaklaştığı günlerde Türkeş, «Tek sendika ve zorunlu üyelikten» söz ediyor. Ne demek bu? Bütün Türkiye de bir tek işçi sendikası olacak ve işçiler bu sendikaya üye olmaya mecbur olacaklar. Bu dünyada sadece NAZİ Almanyası, faşist İtalya ve faşist İspanyada uygulanmış bir yöntem. Yani faşizmin tek merkez - tek şef felsefesinin doğal ürünü. İşçi istese de istemese de yönetimini beğense de beğenmese de zorla sendikaya üye olacak ve ondan ayrılamayacak. Toplu sözleşmeler ise kendisinin hiç haberi olmadan merkezde, Ankarada imzalanacak. Hiç kimsenin fikri olmayacak, hiç kimse düşünmeyecek. Faşistler bunu istiyor, bunu tezgahlıyor.

MHP'nin teorisyenlerinden Taha Akyol, faşistlerin tüm yurt düzeyindeki saldırı ve cinayetleri için «bunlar doğal olaylardır, doğa yasasıdır» diye yazıyor. Ne demek bu? Demek ki terörün işlediği cinayetler doğaldır. Bu felsefenin insanlıkla hiçbir ilgisi yoktur. Bu hayvanlar için geçerli bir kuraldır. Hatta birçok hayvan türleri için bile geçerli değildir. Çünkü bazı hayvan türleri arasında bile toplu yaşama ve yardımlaşma vardır. Bu felsefe, olsa olsa sokaklardan toplanan başı boş köpeklerin bırakıldığı sivri adada, köpekler arasında geçerlidir. Bu güç felsefesinin(!) hocalarından öğrenmiş olacaklar ki, bazı polisler, devletin bellerine taktığı tabancanın gücüne güvenip, SDP yöneticilerine karşı saldırıya geçtiler son günlerde. Kırklareli il başkanımız Mehmet Aktaş'ın evini arayan polisler 100 adet Sosyalist Devrim gazetesini bulundurmak suçundan(!) Aktaş'ı nezarete aldılar, küfür ettiler. Partimiz hukuk bürosu hemen olaya müdahale etti.

Doğu Karadeniz'in küçük ilçelerinden Arhavide bu güçlülük felsefesini pek benimsemiş polis komseri mi, muavini mi ne olduğu pek belli olmayan biri de, SDP Arhavi ilçe örgütünü denetlemeye gelen Genel Sekreter Yardımcısı Behzat Aksoy'u kaldığı otelden alıp nezarete götürdü. İki gün boyunca çeşitli harekete uğrayan Aksoy, partimizin müdahelesi ile özgürlüğüne kavuştu. Parti olarak bu olayın da peşindeyiz. Belindeki devlet silahına güvenip kendini kovboy sanan bu faşist maşacıklar enselerinden tutulup yargı organlarının önüne tek tek çıkarılacaklardır. Kiç kimse ama hiç kimse kişisel sorumluluğundan kurtulamayacaktır. Bu böyle bilinе...

*** Yıl 1980: İşçisi, köylüsü, emekçisiyle; aydını, öğrencisiyle tüm halkımız, faşizmin karşısına etten kemikten bir kale gibi bilinçle çıkmalıdır. Bu kale faşizmi ezecek tek güçtür. Bu; Bağımsızlık - Demokrasi - Sosyalizm Kavgasıdır.**

«Bugün halk üstündeki baskı ve terörü dehşet verici bir noktaya getirmeyi başarmanıza rağmen Türkiye'yi kafanızdaki modele uydurmaya gücünüz yetmeyecektir»

● SDP Genel Sekreter yardımcısının Arhavi'de iki gün süreyle gözaltında tutulup polisçe sınırdışı edilmesi üzerine, SDP Genel Başkanı Cenan Bıçakçı Başbakan Demirel'e bir mektup yazdı. Bıçakçı'nın mektubu şöyle :

Sayın Süleyman Demirel
Başbakan
ANKARA

Karadeniz gezisine çıkan Partimiz Genel Sekreter Yardımcısı Behzat Aksoy, Arhavi'de kaldığı otelden alınıp hiçbir gerekçe gösterilmeksizin iki gün gözaltında tutuldu. Durumu telgrafla İç İşleri Bakanlığına bildirmeme rağmen, karakolda işkence ve hakaret gören arkadaşımız, partimiz Genel Yönetim Kurulu Üyesi Necip Aşık'la birlikte polis arabasına bindirilerek, Arhavi sınırının bittiği karayolu üzerine bırakılıp, geri dönerlerse yaşatılmayacakları tehdidiyle sınırdışı edildiler.

Polisin zorbalığa dayanan bu tutumunu, Başkan olmanız dolayısıyla bir de size bildiriyorum. Anayasada «...demokratik si yasi hayatın vazgeçilmez unsuru...» olarak tanımlanan bir partinin üst düzeydeki görevlilerine uygulanan bu davranış karşısında ne yapacağınızı da merak ediyorum.

Dökülen kanların hergün daha da arttığı, devlet terörünün yurt düzeyine yayıldığı bir ortamda Arhavi'de cereyan eden bu olayı önemsemeyebilirsiniz. Ne ki, Başbakan olduğunuzu unutmadan, polisin bu davranışından sorumlu olduğunuzu unutamazsınız.

Toplumsal muhalefeti sindirmeye yönelik ağır saldırıların sol siyasi partilerin üst yönetimine çevrilmesi yeni değil. Terör, partilerin yönetimine Gün Sazak'ın öldürülmesiyle sıçramadı. Yakın geçmişte bunun başka örnekleri var: 4 yıl önce, bir grup tarafından saldırıya uğrayıp cadde ortasında bıçaklanmıştım. O zaman partimin Genel Sekreteriydim. Siz de yine Başbakandınız. Sokak ortasında tabancayla yaralanan Mihri Belli, bir partinin Genel Başkanıydı. Terörü sadece solun sırtına yıkma çabalarınıza rağmen, olaylar gerçekliyor ki, ilk örgütlü saldırılar 1962'lerde sağdan başlatılmıştır. Parti üst düzeyindeki ilk saldırılar da sağ güçler tarafından başlatıldı. Aslında sivil ve resmi zorbaların halk arasında estirdiği dehşet havası, parti yöneticilerine yapılan saldırılardan çok daha ağır ve kaygı vericidir.

Oysa, hukuk düzeninin hükümet edenlere yükümlediği görevler vardır. Halkın ve dolayısıyla parti yöneticilerinin, yasalarda gösterilen özgürlüklerini kullanabilmelerini sağlamak, dahası can güvenliğini korumak gibi görevlerin hükümetinizce yerine getirildiğini söyleyebilir misiniz? Olanaksız. Çünkü, ülke düzeyinde, devlet terörünün en çirkin örnekleriyle karşılaşıyoruz. Örgütlü faşist militanlarca işgal edilemeyen bölgelerin ayni ideolojideki görevlilerce işgal ettirildiğini görüyoruz. İnsana eziyet etmeyi meslek haline getirenlere dayanarak iktidarlarını sürdürme çabası içinde olan bir zihniyetle karşı karşıyayız.

Hiçbir devlet adamının halka baskı ve işkence uygulayarak başarıya ulaştığına raslanmamıştır. Ayrıca, demokrasi de hiçbir yerde halka, dışındaki güçler tarafından sunulmamıştır. Halk, kendi mücadelesiyle demokrasiye kavuşur. Bu gün için, halk üstündeki baskı ve terörü dehşet verici bir noktaya getirmeyi başarmanıza rağmen Türkiye'yi kafanızdaki modele uydurmaya gücünüz yetmeyecektir.

Cenan Bıçakçı
Genel Başkan

OKURLARDAN

HİÇ BİR ZAMAN İTLERİN PEŞİNE TAKILMAYACAĞIZ !

Devrimcilerin oturdukları kahvelerde halka korku vermek için sık sık aramalar yapılıyor. Bir defasında kahvede oturan bir ihtiyar dedeyi polis, senin kimliğin yok diyerek tokatladı.

Akşam saat 21.30'da faşist bir grup devrimcilere saldırdı. Devriye gezen polisler saldıranları bırakıp kendilerini korumaya çalışan gençleri yakaladılar.

Yaşlı, genç dinlemiyorlar. Halka korku vermek ve kendi peşlerine takmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Tokat yiyen ihtiyar dedenin dediği gibi hiçbir zaman itlerin peşine takılmayacağız.

Ufuk Sağlam
Andırın Muhabiri

İşçiler, Köylüler, Emekçiler, Sosyalist Aydınlar

Sosyalist Devrim Partisi gücünü sizlerden alan bir partidir. Tam bağımsızlığı savunduğu için, sermaye çevrelerine dayanmadığı için fukara bir partidir. Yalnızca işçi, köylü ve dar gelirli yurttaşların, sosyalist aydınların desteğiyle yaşar. Parasal giderlerini aidat ve bağışlarla karşılar.

EMEKÇİLER SOSYALİZME İNANAN GENÇLER
SDP BAĞIŞLARINIZI BEKLİYOR

10 Lira, 100 Lira, 1000 Lira... Gücünüz neyse. Bağış Kampanyasına siz de katılın.

BAĞIMSIZ TÜRKİYE SOSYALİZMİNİ BİRLİKTE KURACAĞIZ

Bağışlarınızı herhangi bir postahaneden «120677 No.lu posta çeki - ANKARA» hesabına yatırabilirsiniz. Ayrıca posta masrafı ödemeniz gerekmez.

sosyalist DEVRİM

Sahibi: SDP adına Genel Başkan CENAN BIÇAKÇI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: UĞUR CANKOÇAK

Yayın Yönetmeni: AYDIN KÖYMEN

Yönetim ve Yazışma Adresi: Sümer Sokak No. 9/9 Yenişehir - ANKARA

Abone Koşulları: Yıllık, 100 TL. - 6 Aylık, 50 TL.

Abone Bedellerinin Posta Çeki: 120677 No.'ya yatırılması

Telefon : 29 10 42, ANKARA

Dizgi - Baskı : Osmanlı Matbaası, Cağaloğlu - İSTANBUL

Cinayetler - İMF - Faiz oranları - Devalüasyon - Enflasyon

İşte Memleketin Hali

Türkiyede herşey açık, seçik, net. Gerçekler, bütün çıplaklığıyla gözler önünde. Parlemento çalışamaz durumda. Aylardır Cumhurbaşkanını seçemiyor. Sırf bu seçim işiyle uğraştığı için yasama görevini yapıp yasa çıkartamıyor. Yine bu seçim işi yüzünden denetleme görevini yapıp, iktidarın işlerinin hesabını soramıyor. 1973 seçimlerindenberi en çok oyu alan ana muhalefet partisi, tam bir şaşkınlık ve hareketsizlik içinde; parlementoda yok, halkın içinde yok. İktidar, Anayasa değişikliğini ve erken seçimi gündeme getirmiş, durmadan muhalefeti suçluyor.

Türkiye'nin yarısında sıkıyönetim var. Ve hemen tüm gücüyle sola yükleniyor. Kitaplar, dergiler toplanıyor, yasaklanıyor. Toplantılar, gösteriler yasak. Sol adına yapılan eylemlerin çoğunluğunun solla, akılla, hiçbirşeyle ilgisi yok. Sendikalar, Demokratik kuruluşlar «sol siyasetler»in ve sıkıyönetimin baskısı altında.

Öte yandan, faşist terör, elinde ölüm tırpanı cinayet üstüne cinayet işliyor. Bazı şehirler faşistlerin egemenliği altında. Birçok şehrin birçok mahallesi faşistlerin hakimiyetinde, halk ölüm korkusu içinde, mahallelerden, şehirlerden göç ediyor. Birçok devlet dairesi faşistlerin elinde, devletin güvenlik kuvvetleri içinde faşistler cirit atıyor. Onbinlerce kişi tutuklu. Dayak ve işkencenin kurumlaştığı uluslararası kuruluşların raporlarında yazılı. Bütün dünya okuyor bu raporları. Türkiyede ise her mahallede, her köyde, her işyerinde işkenceler konuşuluyor.

Demokratik hayat felçli; İşkencelerin, cinayetlerin dehşetli ürküntüsüyle faşizm, baskısını arttırırken, IMF ile üç yıllık sözleşmeler imzalanıp, Türk lirası dalgalanmaya bırakılıyor, yani her hafta bir devaliasyon... Faiz oranları serbest bırakılıyor, hayat pahalılığı aıttıkça artıyor. Ekmek 15 lira, bir paket sigara 5 lira. O da şimdilik; yarın ne olacağı belli değil. Halkın tüm ihtiyaç maddelerinin fiyatları hemen hergün artıyor. İşçiler, memurlar, sabit gelirliler durmadan fakirleşiyor. Ne toplu iş sözleşmeleri ne de katsayı artışları fiyat artışlarının ardından yetişemiyor. Köylülerin ürünlerine uygulanan taban fiyat politikasıyla, onlar da, işçiler memurlar gibi, gündengüne fakirleştiriliyor. Bu, dışa bağımlı çarpık kapitalizmin tam anlamıyla iflasıdır. Kapitalist düzenlerde işçinin köylünün belini doğrultması olanaksız. Bu gerçek, yıllardır yurdumuz da biliniyor ve emekçi halkımızın bilincine yerleşiyor ;Ama bu kez fakirleşme hızı başdöndürücü; emekçiler artık yıldan yıla, aydan, aya değil neredeyse haftadan hafta fakirleşiyor. Bu, emekçilerin fakirleşmesinin yanısıra, Türkiye için yeni sayılacak bir olguyu daha yaşıyoruz son günlerde: Küçük sanayi iflasın eşiğine geldi... Bankerliğin gelişmesi, faiz oranlarının serbest bırakılması, küçük sanayinin en önemli sorunu olan kredi sorununu çözümsüz hale getirdi. Bu gün artık, 100 işçi çalıştıran yarı sanayi işletmeleri bile, bankalarla iş yapamaz durumdadır. Tüm kredi olanakları —gerek tefeciler gerekse bankalar eliyle— büyük sermaye sahiplerine doğru akmaktadır. Piyasadaki belirsiz ve güvensiz ortam bonoyla iş yapma olanağını da geniş ölçüde etkilemiştir. Para bulamayan küçük sanayie bir de fiyatlarını indirmeleri dayatılmaktadır. Ayrıca, bazı küçük işletmelerin kullandığı girdiler, dış kaynaklıdır. Döviz fiyatlarının artması ve herkesin kendi dövizini kendi bulması kuralı, bu girdilerin fiyatlarını hızla arttırmış ve ancak peşin parayla alınabilir duruma getirmiştir. Böylece, küçük sanayinin yaşama alanı gittikçe daralmaktadır. Türkiyede küçük sanayi işletmelerinin yaygınlığı düşünülürse, bu yeni çıkmazın sonuçlarının önemi ortaya çıkar: Kapanan binlerce işyeri, işden çıkartılan onbinlerce işçi, atıl kalan binlerce tezgah ve bugüne kadar kendisini «sanayici» bellemiş kişilerin boşlukta kalışları..,

Tablo bu kadar açık, seçik ve nettir. Herşeyin üzerinden sis perdesi kalkmıştır. Türkiye'de ekonomik çarklar, AP azınlık hükümeti eliyle, tüm burjuva partilerinin açık-kapalı onayıyla IMF'nin emrettiği biçimde dış ve iç büyük sermayenin değirmenine su taşımak üzere bir kez d a h a, yeniden ayarlanmıştır. Anayasa sosyal hukuk devleti ilkeleriyle, tümüyle rafa kaldırılmış, adeta polis devleti kurulmuştur. Cinayetler, işkenceler, hapisler, sıkıyönetimler meclisleri çalıştırmamalar, cumhurbaşkanını seçtirmemeler, hepsi ama hepsi emekçilerin iliğini kemiğini sömürmek, daha çok, daha çok sömürmek içindir. İşsizlik ve umutsuzluk yaratarak, faşizme, son darbesini de vurma olanağını hazırlamak içindir.

Herşey bu kadar açık, seçikken, emekçi halkımız, günlük yaşamında tüm sıkıntıları yaşar ve gerçekler kafasında politik bilince dönüşürken, kendilerine «devrimci» adını takmış gruplar, kişiler elde silah faşist avlamaya kalkışıyorlar. Faşist kanlı katilleri cinayetleriyle halkın ortasında dımdızlak bırakmak varken, halkın kafasında yeni sis perdeleri yaratacak, egemen sınıflara «her ikiside» propogandası yaptıracak olanağı vermenin devrimcilikle ilgisi yoktur. Faşizmle mücadele, emekçi halk yığınlarının büyük kitleler halinde faşizmin karşısına dikilmesiyle kazanılır. Banka soyarak, yol keserek, beline çakar almaz tabanca sokup tek tek faşist avlamakla faşizm dize getirilemez, inadına kitle tabanı kazanır.

Faşizme karşı olan herkes, her kuruluş emekçi halka gerçekleri, yaşanan gerçekleri anlatmalıdır. Köyde, mahallede, işyerinde, evde, heryerde, her fırsatta... Yaşadığımız somut gerçekler bu anlatımı anlamaya elverişlidir. Sosyalizm emekçi sınıfların ideolojisidir, sosyalizmi de emekçi sınıflar kendileri kuracaklardır. Kendi kendilerine «devrimci» adını takınanlar bunu çok iyi bellemeli, halka saygılı olmalıdır. Halka rağmen halk için hiçbirşey yapılamaz. halk da belindl silah külhanbeylik yapanlardan bıkmıştır.

İşçi-köylü komitelerimizle, tüm gücümüzle emekçi halkımıza faşizmin gerçek yüzünü anlatmalıyız. Tüm halkımıza faşizme karşı kitleler halinde etten kemikten ka leler gibi dikilmeleri gerektiğini anlatmalı, örgütlemeliyiz. Bu kavga faşizme karşı, bu kavga bağımsızlık için, bu kavga sosyalizm kavgasıdır.

15 - 16 Haziran

10 yıl önce, 15 Haziran 1970 sabahı İstanbul ve İzmit'te yaklaşık 100 bin işçi işyerini terkederek gösteri yürüyüşüne başladı. Bu sayı saatler ilerledikçe arttı. Gösteriler 16 Haziran günü de sürdü. Sıkıyönetim ilan edildi, askeri birlikler, tanklar, helikopterler istihkam barikatları işçi yürüyüşünün yayılmasını ve süre gitmesini güçlükle önledi .

Yüzbinden fazla işçinin gösteri yapmasının nedeni sendikalar yasasında yapılan değişiklikti. İşçiler de 1961 anayasasının yurttaşların uyanık bekçiliği ile korunacağı hükmüne uyarak, anayasanın 46. maddesine açıkça aykırı olan yasa değişikliğini gösterilerle protesto ettiler. Türkiye'de ilk kez bu kadar çok sayıda işçi gösteri yapıyordu. Yine Türkiye'de ilk kez büyük emekçi kitlesi Anayasaya sahip çıkıyordu. Yapılmak istenen yasa değişikliği, işçilerin özgürce sendika kurmak ve dilediği sendikaya üye olmak haklarını ortadan kaldırıyordu. Giderek tek sendika, zorunlu üyeliğe kapı açan bir değişiklikti. Yasa yürürlüğe girince DİSK'in ve bağlı sendikaların hiçbir işlevi kalmıyordu. DİSK yönetimi yasanın çıkmaması için çeşitli yolları denedikten sonra, Anayasayı, Anayasada gösterilen biçimde, yani direnme hakkını kullanarak, savunmaya karar verdi. DİSK yönetiminin düşüncesi bir gösteri yürüyüşüydü. Ancak, işçi kitlesi bir kez sokağa çıkınca yılların biriktirdiği hınçla, kendiliğinden, hareket yeni ve büyük boyutlar kazandı. Egemen sınıflar, işçilerin üzerine orduyu sevkederek, gösterileri güçlükle önlediler. Ama, işçilerin Anayasal haklarına sahip çıkmaları kamu oyunda son derece olumlu etkiler yaptı ve Anayasa Mahkemesi yasayı iptal etti.

15 - 16 HAZİRAN YÜRÜYÜŞÜ ÜZERİNDE ÇOK DÜŞÜNÜLMESİ, ARAŞTIRILMASI GEREKEN BİR OLAYDIR. EMEKÇİLERİN, KENDİ HAKLARINA SAHİP ÇIKTIKLARI ZAMAN NELER YAPABİLECEĞİNİ GÖSTEREN BİR OLAYDIR.

İran Devrimi

(Baştarafı 4. Sayfada)

Bunların dışında, tek şansı, her iki süpergüçten bağımsız bir güç odağı olarak doğma olasılığı bulunan İslâm camiasında yer alacak. Tarihiyle, kültürüyle, coğrafyasıyla Türkiye bu sonuncu kesimin bir parçası. Eninde sonunda varacağı yer orası. Bu objektif bir olgu olduğu kadar, ülkemiz devrimcilerinin süperlere yem olmamak amacıyla gütmeleri gereken bilinçli bir hedef olmalı.

İşte bu noktada İran Devrimi, ülkemizin ve halkımızın yazgısını yakından ilgilendiren, Fransız Devrimi'nden, Sovyet devriminden daha fazla ilgilendirmesi gereken, geleceğe ilişkin umutlarımızı perçinleyen büyük bir tarihsel olgu.

Şunu da ifade etmek gerekir ki, İran Devrimi, Türkiye solunun tüm örgütleri ve grupları arasında bunca demokratik, bunca özgür biçimde ancak Sosyalist Devrim Partisi'nde tartışılabilirdi. Tüm kalıpçı anlayışlara karşı çıkmış olmakla, klâsik örgütlenme anlayışına başkaldırmakla kendisini tanıtan, solun en özgürlükçü ve demokratik anlayışına ve mekanizmasına sahip olan Sosyalist Devrim Partisi, İran Devrimi'nin kalıpları -hem kuramsal, hem eylemsel anlamda- yıkan özelliklerini en iyi kavrayabilecek olan bir sol örgüttür. Böyle bir konunun bu partinin çatısı altında bunca esneklikle ve geniş likle tartışılabilmiş olması bu bakımdan rastlantı değildir.

İRAN DEVRİMİ

Bir süre önce İran'a giderek İranlı yetkililerle görüşmeler yapan ve İran gezisinin izlenimlerini Cumhuriyet gazetesinde geniş bir dizi yazıyla yayınlayan gazeteci Cengiz Çandar 5 Haziran 1980'de Sosyalist Devrim Partisi İstanbul İl Merkezi'nde İran Devrimi konulu bir konuşma yapmıştır. Konuşma, partililer ve aralarında çeşitli sol görüş sahipleri ve İslâmcı grup temsilcilerinin de bulunduğu bir topluluk tarafından izlenmiş ve konuşmanın ardından tartışmalı bir söyleşi yapılmıştır.

Cengiz Çandar'ın konuşması özetle şöyledir:

«İran Devrimi, üzerinden bir hayli zaman geçtikten sonra ciddiyetle incelenmesi ve üzerinde tartışılması gereken son derece önemli bir tarihsel olgudur. Ancak, zaferinin üzerinden ancak bir buçuk yıl geçmiş olduğu bugün dahi, çarpıcı bir kaç noktası üzerinde durabiliriz.

İran Devrimi'ni olağanüstü önemde tarihsel bir olgu olarak önümüze koyan çarpıcı özellikleri nelerdir? Bunları sıralayalım:

İran Devrimi, 1789 Büyük Fransız Devrimi ve 1917 Büyük Ekim Sosyalist Devrim'leri gibi çağ açan, yeni bir tarihsel dönemece işaret eden bir olay olarak dünya devrimler ailesinin içinde yer almaktadır. Bu anlamda, 1789 Fransız Devrimi ve 1917 Rus Devrimi ile arasında kan bağı ve akrabalık vardır. Dünyada daha birçok devrim olmuştur. Ancak, yakın tarihte, yeni bir çığır açan, yeni bir tarihsel süreci başlatan iki büyük devrimden, 1789 ve 1917 Devrim'lerinden söz edilebilir. Diğer devrimler, söz konusu bu iki devrimin devamı olan halkalardır. Zincirin başında bu iki devrim gelmektedir. İşte, İran Devrimi de bu iki büyük devrime ek, çığır açan, bir tarihsel sürecin başlangıcına işaret eden üçüncü büyük devrimdir.

1789 ve 1917 devrimleriyle arasındaki kan bağına rağmen, İran Devrimi'nin bu iki büyük devrimle temel bir ayırdedici özelliği bulunmaktadır. 1789 Fransız Devrimi, bir burjuva devrimi idi. Feodalizmin sona erdiğini, kapitalizm dönemine girildiğini ifade etmiş, ulusçuluk cereyanına ve tüm dünyaya yayılmasına kaynaklık etmiş, ulus-devletlerin kurulma sürecini başlatmıştır.

1917 Ekim Devrimi ise kapitalizmin yanısıra sosyalizmin de bir devlet sistemi olabileceğini ortaya koymuş ve sosyalist devletlerin kurulmasının, sosyalist blokun doğuşunun yolunu açmıştır.

İran Devrimi, ne Fransız Devrimi gibi bir burjuva devrimi, ne de bir sosyalist devrimdir. Adıyla sanıyla bir İslâm devrimidir. İran halk kitleleri sadece Şahlık monarşisinin yıkılması için değil, bir İslâm Cumhuriyeti kurulması için mücadele etmişlerdir. Devrimin önderi İmam Humeynî, daha ilk günden hedefi İslâm Cumhuriyeti olarak saptamış ve milyonlar bilinçli olarak bu hedef uğrunda mücadele etmişler, zafer kazanmışlar, dünyanın en zalim rejimlerinden birini yıkmışlar ve İslâm Cumhuriyeti'nin kuruluşunu gerçekleştirmişlerdir.

İslâm, bir düşünce, bir inanç sistemi olarak ortaya çıkışından tam 1400 yıl sonra, çağdaş dünyada, 20. yüzyılın son çeyreğinde emperyalizmi altederek iktidar olabilmekte ve «ne kapitalizm, ne de Marksizm-Leninizme» dayanmadığını ileri sürdüğü bir sistemi uygulamaya geçirebilmektedir.

Bu başlıbaşına yepyeni, üzerinde ciddiyetle durulması gereken, bugüne kadar hükmünü sürdüren tüm egemen inançları allak bullak edecek nitelikte yepyeni bir olgudur. İran Devrimi'nin belki de en çarpıcı özelliği budur.

İran İslâm Devrimi, bu yönüyle, bir Üçüncü Dünya ülkesi ne denli derin ve ne denli uzun süreden beri Batılılaştırılmaya çalışılırsa çalışılsın, o ülkenin öz kimliğini yitirmeyeceğini, üzerine uymayan, yani tarihine, kültürüne, toplumsal yapısına uygun olmayan elbiseyi giymeyeceğini, bir gün mutlaka fırlatıp atacağını ortaya koymuştur. Bu bakımdan, Batı liberalizminin evrensellik iddiasının İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en büyük iflâsını sergilemiştir.

Bunun yanısıra, öz ve biçim olarak Marksizm-Leninizm'in devrim modeline de uymamış, başka bir deyimle Marksizm - Leninizm İran Devrimi'ni açıklamada, öngörmekte, farketmekte yetersiz kalmıştır. Bu nedenle, Marksizm-Leninizm'in de bir evrensel dünya sistemi olması konusunda da kuşkuları davet edici nitelikte olmuştur. Hiç değilse, bu konuda kafalarda soru işaretlerinin doğmasını tahrik etmiştir.

Bu özellikleriyle, İran Devrimi, dünyadaki kuramsal kaosu derinleştirici, toplumbilimlere yeni bir boyut ekleyici özelliklere sahiptir.

İran İslâm Devrimi'ni diğer devrimlerden ayıran en önemli yanları arasında şunları sıralamak da mümkündür:

Devrim, alışılagelen biçimde bir önderliğe, yani bir örgüt önderliğine sahip olmadan gerçekleşmiştir. Yalnız önderlik anlamında değil, tümüyle de örgütlü bir hareket biçiminde ortaya çıkmamıştır. Tek bir öndere, İmam Humeynî'ye, bir motor olarak bir inanca, İslâm'a dayanmış ve tek bir hedef, İslâm Cumhuriyeti'nin kurulmasını gütmüştür. Böyle bir olguyu hiçbir kitap yazmamaktadır ama artık bunun üzerinde tartışmak anlamsızdır, çünkü İran böyle bir olguyu tarihe hediye etmiştir.

Ayrıca, 11-12 Şubat 1979 günleri, yani Şahlık rejiminin tam anlamıyla çöküşünü getiren günler dışında, yaklaşık bir yıl boyunca hemen her gün 35 milyonluk geniş bir ülkenin her kentinde milyonların gösterileri ve grevler aracılığıyla kendisini ortaya koşan Devrim, esas olarak, şiddet unsuruna dayanmadan silahsız olarak gerçekleştirilmiştir. İran İslâm Devrimi, Allahü Ekber şiarı altında harekete geçen ve tankların namlularına doğru yürüyen silahsız kitlelerin eseri olmuştur. Her katliam, kitleleri sindireceğine alevlendirmiş ve her geçen gün daha büyük bir katılmayla et ve kemik yığınları halinde milyonlarca insan, silah olarak kendi gövdelerini ve mücadele azimlerini kullanarak zafere ulaşmışlardır. Bu da başlıbaşına yeni bir olgudur ve gerçekten inanmanın, kavramının çok güç olduğu, hiçbir kitapta rastlanamayacak bir yeni olgudur.

Burada dikkat edilmesi gereken, Allahü Ekber ve Lailaheillallah (Allah En Büyüktür ve Allahtan başka İlah Yoktur) şiarlarının mistik değil tümüyle politik şiarlar olduğudur. Bu şiarlar, İran Devrimi'nde, Şah'ın otoritesini tanımamayı ve kitlelerin Allah'tan daha büyük bir otoriteyi tanımadıklarını, yani insanlar arasında eşitlik, adalet, doğruluk ve dürüstlük ilkelerinin geçerli olmasını, yani yoz ve baskıya dayanan, büyük devletlere dayanan bir sistemin yıkılmasını istediklerini simgelemiştir.

Devrimin gerçekleşme biçimi, Devrim sonrası yeni rejimin de niteliklerini, kurumlarını belirleyici olmaktadır. Önder örgüt olmadan gerçekleşen halk devriminin getirdiği yeni rejim, klâsik anlamda bir devlet cihazı yerine kitlelerin çeşitli kanallarla ülke yönetiminde rol alacağı, deyim uygunsa, bir doğrudan demokrasi uygulaması çabası içindedir. İmam Humeynî rehber yani yol göstericidir. Klâsik anlamda yürütme gücünü temsil etmemektedir. Hükümet de kitlelerin kendi kendilerini yürütme pratiğinde bir koordinasyon cihazı olarak çalışacaktır.

Ekonomi, tüm temel dalları devletleştirilmiş ya da millileştirilmiş bir yapıda olacak, toprak onu işleyen, fabrikalar ise işçilerin kendi aralarından seçecekleri İşçi Konseyleri aracılığıyla özyönetim esaslarına göre yönetilecektir. Ekonominin ilkesi, insanlar üzerinde Allah'tan başka hiçbir gücün hükümran olmamasını saptayan Tevhidî sistem esaslarına göre her türlü dış bağımlılıktan arınmışlık ve kendine yeterli bir düzen kurmaktır.

Dış pilitika ilkesi de aynı Tevhidî doktrine bağlı olarak her türlü dış güçlere, başta iki süper kuvvet Amerika ve Sovyetler'e bağımlılığı kökten red esasına göre biçimlenmektedir.

Devrimin çoğunlukla şiddet unsuruna dayanmadan başarılmış olmasının Devrim sonrasına yansıması da ilgi çekicidir. Birçok devrim sonrasında —gerek Fransız, gerek Rus, gerek Çin devrimlerinde görüldüğü gibi— tanık olunan devrimin kendi evlâtlarını yeme olgusu İran İslâm Devrimi sonrasında görülmemiştir. Görüş ayrılıklarının çözümünde şiddete başvurulmamıştır. Gözden düşme gibi bir durum olmamıştır. Belirli bir sorumluluktan ayrılan bir yönetici bir başka sorumluluk mevkiine kaydırılmış, ya da sahip olduğu ikinci bir sorumluluk mevkiini korumuştur. Bu, hiç kuşkusuz, İran Devrimi'nin ve İran'ın en tipik yanlarından biridir.

Eğer, eğerin altını çizerek söyleyebiliriz ki, İran, istikrarlı bir rejimi oturtabilir ve devrim programını uygulayabilirse, o zaman tüm ezilen ülkelere model bir ülke haline gelebilir. Ve işte o zaman İran İslâm Devrimi, Üçüncü Dünya ülkelerinde ve en başta İslâm ülkelerinde, İslâm Ülkelerinin de başında bölge ülkelerinde yayılabilir. İran İslâm Devrimi'nden enfekte olmaya en uygun ülke Irak'tır. Bir Irak'ın İran'ın yolunu tutturması, Basra Körfezi'nin tümünde İran Devrimi'nin rüzgârlarının bir fırtınaya dönüşmesine yol açabilir. Bilindiği gibi, bu bölge kapitalizmin candamarı olan ve yakın gelecekte Sovyet ekonomisinin candamarı olacak olan petrol havzalarına sahiptir. Dünya petrol trafiğinin yaklaşık yüzde 70'i bu bölgeden geçmektedir. İran Devrimi'nin yayılması halinde, yalnız bölgenin değil, tüm dünyanın çehresi değişebilir.

İran, toplumsal yapısı ve insan dokusu açısından Türkiye ile çok ortak yanları olan bir ülke. Halkının İslâm kültürüne bağlılığından başka nüfusunun üçte birinden fazlası Türk. Bu gerçeklikleri göz önünde tutarsak, İran'a özel bir önem vermek, dikkatle eğilmek zorundayız. Batı'yı bildiğimizden çok daha fazla İran'ı bilmek, öğrenmek, İran'a eğilmek zorundayız.

Dünya artık büyük birimlerin dünyası olma sürecinde. İki süper kuvvetin varlığında ayakta durabilmek büyük birimlerinin içinde yer almakla mümkün olabiliyor. Avrupa Birliği fikri bu şartların bir ürünüdür. Ortak Pazar'ın amacı birleşik bir Avrupa yaratmaktır. Amaç sadece ekonomik birlik değil siyasi birliktir.

Türkiye, coğrafi konumu olarak bütün oluşumların göbeğinde yer almaktadır. Türkiye'nin geleceğiyle ilgili ufkumuz olmalı. Türkiye, ya ABD'nin başında bulunduğu dünya kapitalist sisteminin sömürülen kutbunda yer alan bir vida olacak, ya AET'ye katılmaya yani Avrupa siyasal birliğinin bir parçası olmaya çalışacak, ya da başında komşumuz Sovyetler Birliği'nin bulunduğu sosyalist bloka dahil olmaya uğraşacak. Bütün bu amaçların peşinde koşanlar Türkiye'de bugün var. (Dev. S. 3'de)